
Complot de l'Ascensió

Autor:

Data de publicació: 24-04-2021

Gravat de Francisco Jordán sobre el dibuix de Buenaventura Planella que recrea les execucions del 3 de juny de 1809, amb l'ascens a la bastida del Pare Gallifa.

El Complot de l'Ascensió és el nom amb què es va conèixer un pla fallit de sedició que va tenir lloc el 1809 a Barcelona contra les tropes napoleòniques que controlaven la ciutat, en el marc de la Guerra de la Independència.

Història

Des que el 13 de febrer de 1808 les tropes franceses, comandades pel general Guillaume Philibert Duhesme, van ocupar Barcelona, hi ha hagut diversos plans per a una sedició, sent el més ambiciós el previst per al 7 de maig de 1809, posteriorment ajornat a mitjanit del 12 de maig, vigília de l'Ascensió.

La conspiració planejava un aixecament popular, amb la participació de 8.000 ciutadans, recolzats per l'exèrcit espanyol i els somalis, estacionats fora de les muralles, i vaixells anglesos bloquejant el port. Per facilitar l'entrada d'aquestes tropes, els rebels van tenir la complicitat de dos capitans italians de l'exèrcit napoleònic, Dottori i Provana, subornats a canvi d'obrir les portes des de dins. Un cop presa la fortalesa de Montjuïc, un cartell avisaria els ciutadans armats perquè iniciessin el motí, fent sonar les campanes de diverses esglésies de la ciutat. No obstant això, el senyal no es va produir per raons desconegudes i la conspiració va ser frustrada. En els dies següents, la delimitació d'un dels capitans traïdors, Provana, va permetre als francesos detenir gran part dels conspiradors.

El 14 de maig el capità Provana va citar a casa seva dos dels instigadors de la trama: un comerciant, Salvador Aulet, un autèntic corredor de canvi; i un funcionari d'Hisenda, Joan Massana, oficial de consolidació de vals. La reunió va ser en realitat una trampa i tots dos van ser detinguts pel comissari general de policia Ramon Casanova. L'endemà, el Dr. Joaquin Pou, rector de la Ciutadella, va ser detingut, Joan Gallifa (Sant Boi de Llusans, 22 de febrer de 1775), clergue habitual de Teatino, i José Navarro, sotstinent del Regiment de Sòria, que ja era presoner de guerra després de ser ferit mesos abans al pont de Molins.

Gravat de Vicent Pelegrer dibuixat per Buenaventura Planella que recrea la rendició de Mas, Portet i Lastortras. Desmaiats, després de tres dies amagats a l'orgue de la catedral, la policia els reanima amb vi.

El 2 de juny, a casa del governador de la Ciutadella, divuit presoners van ser jutjats per un consell militar. A més dels citats Salvador Aulet, van ser processats Joan Massana, Joan Gallifa, Joaquín Pou i José Navarro, Francisco Compte, porter de la Llotja; Joan Macià, fabricant; Salvador i Jaime Vilanova, homes de transport; Domingo Aumatell, fuster; Josep Mas, joier; Magín Closas, ferrer; els pares franciscans Francisco Masramon i Gabriel Mallol; els frares caputxins Miguel de Figueras i Mariano de Montblanc; i els sacerdots de l'Oratori de Sant Felip Neri, Carlos Calafell i Francisco Deop. Massana, Aulet, Gallifa, Pou i Navarro van ser condemnats a mort. La resta d'acusats van ser absolts i posats en llibertat, excepte Joan Macià, Salvador Vilanova i Domingo Aumatell, que van romandre empresonats en absència d'una investigació més exhaustiva sobre la seva implicació, i Francisco Compte, que inicialment va ser condemnat a mort, però finalment va ser condemnat a presó "fins a la pacificació d'Espanya".

Pou, Gallifa, Aulet, Navarro i Massana, per aquest ordre, van ser executats la tarda del 3 de juny de 1809, sobre la forca instal·lada als glacis de la Ciutadella, al costat del Passeig de l'Esplanada. Els dos primers, a causa de la seva condició de sacerdots, van morir al garrot i la resta a la forca. Mentre estaven en marxa, tres rebels més, el fuster Ramon Mas, l'espardanyer Julian Portet i el serraller Pere Lastortras, van tocar el campanar de la catedral per intentar evitar les execucions. Arraconats al temple per les tropes napoleòniques, van aguantar tres dies sense menjar ni beure, amagats dins les manxes de l'orgue. Finalment es van rendir als seus perseguidors, seguint una falsa promesa de clemència. També van ser jutjats, condemnats per sedició i executats el 27 de juny de 1809.

In memórium

Conjunt escultòric de Josep Llimona en el monument als "Als màrtirs de la independència", que representa Salvador Aulet, Joan Massana, tinent Navarro i els pares Gallifa i Pou.

El 1815, amb el final de la Guerra de la Independència, les restes mortals dels vuit executats van ser traslladades a la Catedral, per ser enterrades a la sagristia. L'any 1884 l'Ajuntament de Barcelona va encarregar a Venancio Vallmitjana una escultura del pare Joan Gallifa per col·locar-la al nou Parc de la Ciutadella. No obstant això, l'escultura que representa l'execució del frare no va agradar a les autoritats municipals i no es va posar.

El 1909, coincidint amb el centenari de les execucions, es va formar una "comissió d'homenatge als màrtirs", que va encarregar a l'arquitecte Augusto Font un panteó en una capella de la Catedral, on es van traslladar les restes dels vuit executats, el 1911. Amb la dictadura de Primo de Rivera es va fer un "homenatge als màrtirs". El 1927 l'Ajuntament va acordar dedicar un carrer a cadascun dels executats, sent elegits vuit carrers propers a la nova Via Layetana. Aquell mateix any es va projectar un conjunt monumental en la seva memòria, que s'ubicaria en una plaça de nova creació – plaça Garriga i Bachs – davant de la porta del claustre de la catedral. El disseny de la nova plaça i del monument «Als màrtirs de la independència» va ser encarregat per l'arquitecte Pere Benavent de Barberà i va ser inaugurat, incomplet, el 1929. El 1941, durant la dictadura franquista, es va reobrir el conjunt monumental amb la incorporació d'un grup escultòric de Josep Llimona en bronze representant Aulet, Massana, Gallifa, Pou i Navarro.

Vegeu també

Revolta del 2 de maig

Bibliografia

Ferrer, Ramon (1814). Antoni Brusi, ed. Relació del que va passar en la gloriosa mort que el 3 de juny de 1809. Barcelona.

Ferrer, Ramon (1816). Antoni Brusi, ed. Barcelona captiva 3. Barcelona.